

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1939-40

OPERA

13

GEJZA DUSIK:

MODRA ROŽA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1939/40 ∞ ŠTEV. 13

OPERA

UREDNIK: M. BRAVNIČAR

GEJZA DUSIK:

MODRA ROŽA

PREMIERA 27. APRILA 1940

Pred leti je naše gledališče uprizorilo revialno opereto »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«, ki jo je zložil Jara Beneš. To je bila prva opereta češkega porekla, ki je prišla po svetovni vojni na slovenski oder. Njen uspeh je bil na našem odru tako velik, da je odprl vrata še številnim drugim češkim delom, ki so si nato sledila v repertoarju našega gledališča in za nekaj časa izpodrinila dunajsko in madžarsko opereto iz našega sporeda.

V »Svetem Antonu« se lepo družita češki in slovaški element; po vsebini, okolišu in glasbi pa bi jo lahko uvrstili med izrazito slovaško tvorbo, čeprav so bili njeni avtorji Čehi. Drugačna je Dusikova »Modra roža«, ki prihaja iz samostojne Slovaške. Nastala je že v novih razmerah, lansko leto je imela premiero in že po kratkem času je doživela svoj prvi jubilej petindvajsete ponovitve. Slovaške narodne prvine ne igrajo v tem delu nobene vloge. Ne besedilo in niti glasba ne izdajata okoliša, v katerem je »Modra roža« nastala. Libretist dr. Braxatoris in skladatelj Gejza Dusik se držita v tem delu vzorov dunajske operete z mednarodnim sižejem in jaz-

zovsko glasbo brez narodne primesi. Skrivnost uspeha »Modre rože« je v učinkovitem besedilu in v nekoliko neobičajni vsebini s kriminalno in zlasti danes aktualno vohunsko snovjo, ki spominja malo na francoske filmske vzore, ter v dokaj spretni lahki glasbi, ki jo povprečni poslušalec dojame že pri prvem srečanju z njo.

»Modra roža« je postala zastopnica slovaške operete, ki se uprizarja v vseh večjih slovaških krajih. Sprejeta je tudi v spored dunajskega operetnega gledališča.

Ker je delo i v snovnem i v glasbenem oziru nedvomno doseglo raven sodobne evropske operete, ga lahko sprejemamo v naš repertoar vkljub temu, da nam ne prinaša tistega, kar nam je češko-slovaška opereta doslej nudila: živopisne narodne folklore.

*

Gejza Dusik, skladatelj »Modre rože« se je že kot gimnazijec v Bratislavi mnogo ukvarjal z glasbo in dosegal prav lepe uspehe s svojimi skladateljskimi prvenci, raznimi kupleti in parodijami na profesorje. Prvotno ni imel namena izbrati glasbo za svoj življenjski poklic. Vpisal se je na medicinsko fakulteto in se namenil postati zdravnik, toda glasba mu tudi tu ni dala miru: naskrivoma je komponiral ter prestopil na konservatorij na Dunaju, kjer je študiral skladbo pri prof. dr. Evghenu Zadorju. Dunajska operetna šola je imela na mladega Dusika velik vpliv. Še ko je bil na konservatoriju je neko dunajsko založništvo izdalo 12 njegovih skladb (šlagerjev), ki so prevedene v nemški jezik imele izreden uspeh po vsej Nemčiji, pozneje pa tudi v Franciji in Belgiji. Prva Dusikova opereta, zložena še na češko besedilo, je bila »Tisoč metrov ljubezni« in je bila prvič uprizorjena leta 1936. v Slovaškem narodnem gledališču v Bratislavi. Njegova druga opereta »Ko se razcvete novi maj« je doživela še večji uspeh od prve. Igrali so jo v Pragi in v vseh drugih večjih mestih prejšnje republike. V svojih prvih

skladbah in v omenjenih dveh operetah se je Dusik priložnostno posluževal motivov slovaške narodne pesmi, pa tudi v naslednji opereti, ki jo ima v delu, bo prevladovala slovaška narodna motiva in obiležje, kakor je izjavil skladatelj v nekem razgovoru. Operete z nacionalno češko in slovaško potezo so našle pri našem ob-

Gejza Dusik, skladatelj »Modre rože«

činstvu vedno veliki odziv, zato predvidevamo, da bo »Modri roži« sledila na našem odru Dusikova najnovejša opereta, prepojena z značilnostimi slovaške zemlje in s toplo mehko in temperamentnim ritmom slovaške narodne glasbe. Takšna dela nam bodo vedno dobrodošla in imela bodo prednost pred drugorodnimi, naši bitnosti nesorodnimi.

Skladatelj *Gejza Dusik* se je rodil 1. aprila 1907. v Zavari (zapadna Slovaška). Po maturi na gimnaziji v Bratislavi se je vpisal na dunajski konservatorij, kjer je študiral kompozicijo. Sedaj živi v Bratislavi in je direktor »Zveze slovaških avtorjev«.

*

Libretist »*Modre rože*« *dr. Pavel Braxatoris* se je rodil 2. februarja 1909. v Senici na Slovaškem. Je stalni sodelavec skladatelja Dusika, ki mu je napisal besedilo tudi za opereto »*Ked rozkvitne maj*« in za najnovejše Dusikovo opereto »*Tožba po domjé*«.

Živi v svojem rojstnem kraju, Senici, kjer je sreski načelnik.

Slovaška glasba

Na Slovaškem so bili pogoji za razcvet samostojne glasbene kulture povsem drugačni, kakor na Češkem in Moravskem. Slovaška glasba je naredila pred letom 1918. razvoj, ki je sličen tistim glasbenim kulturam, ki so nastale v času romantike in v času romantičnega presojanja ljudskega življenja in ljudske glasbe. Ubrala je folkloristično smer, ki stremi po nacionalnem svojstvu z imitacijo ljudske glasbe ali z naslanjanjem na njo. Skladatelji te predvojne generacije so hodili študirat kompozicijo na konservatorij v Budimpešto, na Dunaj, pa tudi v Lipsko. Lastnih šol, kakor je bil konservatorij v Pragi ali oglarska šola v Brnu, takrat Slovaška še ni imela. K tej generaciji spadajo: *Milan Lichard* (24. II. 1853.), »*Desider Lauko* (8. XI. 1872), *Viliam Figuš - Bystrý* (28. II. 1875.) učenec budimpeštanskega konservatorija, skladatelj uspešnih pesmi, zborov in ljudske opere »*Detvan*«, dalje pomembni zbiratelj narodnih pesmi *Nikoláš Schneider* — *Trnavský* (25. V. 1881), učenec

praškega in dunajskega konservatorija, avtor pesmi, zborov in izdajatelj slovaških narodnih pesmi; *Mikoláš Ruppeldt* (25. V. 1881.), učenec konservatorija v Lipskem, in *Mikoláš Moyzes* (6. XII. 1882), učenec peštanskega konservatorija, ki je pisal poleg pesmi tudi cerkveno glasbo. Njim se pridružuje vrsta skladateljev mlajšega rodu: *Jan Krasko - Zápotocký* (* 13. VII. 1893), *Jan Valáštan - Dolinský* (* 15. I. 1892) *Franjo Dostalík* (* 27. II. 1896), skladatelj treh sonat za violino, pesmi, zborov in opere »Radúz in Mahulena« (1925-26) in dr.

Politična samostojnost Čkoslovaške pomeni preobrat tudi v slovaški glasbi. Dala je Slovaški kulturno središče Bratislavo, Komenskega univerzo in slovaško Narodno gledališče. Za Slovaško so bili s tem ustvarjeni pogoji za nastanek nepretrganega glasbenega razvoja. Ustanovitev glasbene akademije v Bratislavi, prve glasbene visoke šole, je te pogoje še povečala. Dejansko je na Slovaškem nastopila nova skladateljska generacija, ki ni bila usmerjena samo folkloristično, temveč je bila vplivana od moderne evropske umetnosti in ji ni bilo treba iskati izobrazbe na tujih zavodih. V Bratislavi se je razvilo živahno, novo glasbeno življenje, ki so ga podpirali tudi nekateri češki glasbeniki in skladatelji. V Bratislavi je deloval *Oskar Nedbal* kot ravnatelj tamkajšnjega gledališča. Od mlajših je bil v Bratislavi *Zd. Folprecht* (26. I. 1900), rojen na Češkem, učenec Vítězslava Nováka in J. B. Foersterja, dirigent na bratislavski operi in skladatelj. Nekaj časa je tam deloval tudi mladi češki skladatelj *Iša Krejčí*. Zvezo med starejšo in mlajšo generacijo slovaških skladateljev predstavlja *Frico Kafenda* (* 2. XI. 1883. leta), učenec konservatorija v Lipskem, ki je kot profesor na glasbeni akademiji v Bratislavi vzgojil veliko slovaškega skladateljskega naraščaja. Med mlajšimi je najbolj nadarjen *Aleksander Moyzes* (* 4. IX. 1906), avtor orkestrskih in komornih skladb in

oper moderne smeri. Mnogo obetajoč talent je tudi *Evgen Suchon* (* 25. IX. 1908).

Velika glasbena nadarjenost Slovakov, ki se je začela tako mnogo obetajoče razvijati v novih političnih in kulturnih razmerah, nas navdaja z velikim upanjem za bodočo glasbeno kulturo v Čehoslovaški.

(VI. Helfert: Glasba v Čehoslovaški republiki. (Izvilleček.)

Slovaško narodno gledališče

S 6. oktobrom (leta 1938) se je tudi »Slovenské národné divadlo« v Bratislavi preusmerilo v čas, ki zahteva novega duha in dela — tako mi je rekel operni dramaturg Štefan Hoza.

»Z ustanovitvijo samostojne Slovaške je tudi gledališče izgubilo običajnega upravnika in ravnatelja in ga poslej vodita šef opere in šef drame. Težko nam je še govoriti o lastni gledališki kulturi, kajti kar smo imeli, smo dobili od Čehov, zdaj smo pa tudi v tem oziru krepkeje prišli za lopato in rovnico. Že sedaj imamo nekaj novih domačih dram, operet in celo oper! Slovaško gledališče je še v težkem položaju, toda s trdim delom se bomo počasi dokopali do cilja. Ko je novo vodstvo bratislavskega gledališča izdalo proglas na prebivalstvo, se je prijavilo že mnogo rodoljubov za stalen obisk predstav; tudi s te strani se kaže večja povezanost slovaškega naroda z njegovo mlado kulturno rastjo. Namen našega gledališča je, dati narodu narodne hrané, vlivati pogum in ga utrjevati v ljubezni do slovaške besede in pesmi ter v narodni zavesti, vendar pa brez tendenčnih poudarkov, ki so umetniško škodljivi.«

Iz teh besed opernega dramaturga o smotrih in ciljih slovaškega gledališča sem spoznal, da je delo Slovakov polno optimizma in

ljubezni do domače gledališke kulture, usmerjeno v pravo pot. Tako gledališko delo, ki je tesno zvezano z narodnim življenjem, mora roditi uspeh.

V razmeroma kratkem času so si že ustvarili lep repertoar domačih del.

Najbolj priljubljena dela so: izmed štirih oper »Detvan« od Figuš - Bistryja iz dobe kralja Matjaža in moderna opera »Stella-Holoubek«, ki jo je zložil mladi modernistični skladatelj Aleksander Moyzes. Med domačimi operetami pa prednjačijo »Ked rozkvitne novi maj«, »Modra roža«, ki si z ljubljansko uprizoritvijo utira pot v svet, ter najnovejša »Tožba po domjé«, katere premijera bo te dni v Bratislavi. Vse tri operete so delo popularnega komponista G. Dusika.

Poleg domačih dramskih in glasbenih del pa vsebuje njihov repertoar tudi bogato izbiro tujih klasičnih dramskih in opernih del, kar dokazuje, da prav nič ne zaostajajo za prizadevanji drugih velikih odrov.

Ogledal sem si nekaj predstav, pa sem se mogel prepričati, da je bila njihova izvedba na dostojni višini slovaškega reprezentančnega gledališča.

Številni ansambel, tako dramski kot operni in operetni, je izredno srečno izpolnjen po večini z domačimi močmi. Lepo vigran orkester ter izvrsten balet pa bi bila v čast vsakemu gledališču.

Ko stopa danes mlado slovaško delo z opereto »Modra roža« prvič tudi pred slovensko javnost, je gotovo želja Slovencev kot Slovakov, da se ta kulturna vez dveh malih slovanskih narodov čimbolj učvrsti in se medsebojno bolje spoznamo in vzljubimo. S to željo v srcu pozdravljamo današnjo premiero z bratskim slovaškim pozdravom: Na straž!

E. Frelih

Razno

Nova opera Dariusa Milhauda. Znani francoski moderni skladatelj, avtor opere »Christophe Colombo« je imel nedavno premiero svoje nove opere »Medée« v flamskem gledališču v Anversu. Besedilo za to delo je napisala Madeleine Milhaud. To opero je Milhaud zložil po naročilu francoske vlade, zaradi vojne je prevzela njeno krstno izvedbo nevtralna Belgija.

*

Rudolf Frimml, skladatelj uspele operete »Rose-Marie«, ki je bila tudi filmana, je nedavno praznoval svojo šestdesetletnico rojstva. Frimml je po rodu Čeh, ki je že kot otrok prišel s svojimi starši v Ameriko. Zložil je mnogo operet, svetovno ime pa mu je priborila edino le »Rose - Marie«.

*

Prva sovjetska opereta v Sofiji. V Sofiji uprizarjajo v gledališču »Koooperativ« z velikim uspehom sovjetsko opereto »Zaroka v Malinovki«.

*

Nova bolgarska opera. V začetku maja t. l. bo v Sofiji krstna predstava nove opere »Salambo«, ki jo je zložil mladi bolgarski skladatelj Vaselin Stojanov. Besedilo je napisano po znanem istoimenem Flaubertovem romanu.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Zupančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

LEKARNA
Mr. A. USTAR
LJUBLJANA
nasproti glavne pošte

Oddajajo se zdravila no recepte vseh bolniških blagajn. — Priporoča malinovcev pristen, naraven v vseh množinah. — Orig. norveško ribje olje, sveže, naj-finejše vedno v zalogi. — Naročila točno po povzetju!

Klavirje, gosli, čela, saksofone, trompete, klarinete
Hohner harmonike in vse glasbiline potrebščine od
šolskih do prvovrstnih izdelkov kupite najceneje pri

WARBINEK
MIKLOŠIČEVA 4

Garantirano mojstrsko popravilo in
izboljšanje glasu pri vseh glasbilih

A. JANEŽIČ

Galanterijske in modne potrebščine

*Šolske, pisarniške in knjigoveške potreb-
ščine na debelo in na drobno*

LJUBLJANA
FLORJANSKA ULICA 12 — 14

*Knjigoveznica, industrija šolskih zvezkov
in poslovnih knjig*

GEJZARUSIK:

Modra roža

OPERETA V TREH DEJANJIH (5 SLIKAH) NAPIŠAL DR. P. BRAXATORIS, PREVEDEL N. ŠTRITOF.

DIRIGENT: R. SIMONITI.

REŽISER: D. ZUPAN.

Ing. Lenoir, izumitelj	I. Anžlovar
Silva, njegova hči	I. Ribičeva
Caniche, bankir	D. Zupan
Jeanette, njegova varovanka	E. Barbičeva
Edmund Duval	B. Sancin
Filip Lenard, reporter	M. Sancin
Grof Dubois	E. Frelj
Madame Denise	Št. Poličeva

Policijski prefekt	Z. Piancki
Jean, sluga	M. Simončič
Štirje reporterji	(F. Jelnikar, S. Česnik,
	(F. Kavčič, A. Perko
	* * *
Trije mornarji (detektivi)	
Marki	I. Mencin
Baron	J. Štular
Sobarica	Sp. Ramšakova

Stražarji, dame in gospodje, mornarji, družba.

Solo točka »Modra roža« pleše ga Remškar.

Čas: sedanjost.

Koreograf: ig. P. Golovin.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetek ob 20.

Konec po 22.

Parter:	Sedež	I. vrste	Din	36.—
		II.-III. vrste		34.—
		IV.-VI. "		30.—
		VII.-IX. "		26.—
		X. XI. "		22.—
		XII. "		18.—
Lože:	Lože v parterju			110.—
	" I. reda 1-5			110.—
	" 6-9			130.—

Dodatni ložni sedeži:	Parterju	Din	20.—
	" I. redu		22.—
Balkon:	I. vrsta sredina		22.—
	II. "		18.—
	III. "		14.—
	I. " stranski balkon		16.—
	II. "		8.—

Galerija:	Sedeži	I. vrste	Din	12.—
		II. "		10.—
		III. "		10.—
		IV. "		8.—
		V. "		8.—
	Galerijsko stojišče			2.—
	Dijaško "			5.—

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Telef. 4611.

Predpisana taksa za penzijski fond je vračunana v cenah.

OB
LEPI
GLASBI,
SLADKE
BON-
BONE!

Bon-Bon

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 30

Izbira keskov, bonbonov, čokolade, desertov in likerjev.

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih

Ljubljana, Miklošičeva cesta števil. 16

ŠUMI

ČOKOLADA, BONBONI, FINO PECIVO,
BONBONIERE, LIKERJI, I. T. D. I. T. D.
VEDNO SVEŽE BLAGO - TOVARNIŠKA ZALOGA

GRADIŠČE ŠTEV. 7 - 9

POLEG DRAME